

Nieuw werk van multitalent Thomas Beijer in première

20-11-2024

Meccore String Quartet
Thomas Beijer, piano

Muziek van Zarębski, Beijer en Brahms

427ste concert St. Kamermuziek Deventer 18-11-2024
Deventer Schouwburg

Door Maarten Mestrom

DEVENTER – Een wereldpremière tijdens dit concert in de serie Kamermuziek Deventer. Voor de allereerste keer werd uitgevoerd het strijkkwartet Five Ink Drawings for String Quartet van de hand van de inmiddels landelijk bekende Thomas Beijer, die zelf piano speelde in de twee andere stukken van deze avond, kwintet in f opus 34 van Brahms en eveneens een opus 34 maar dan van de bij ons onbekende Poolse componist Zarębski.

Thomas Beijer is wat je noemt een multitalent. Hij is niet alleen pianist en componist (een combinatie die wel vaker voorkomt) maar ook schrijver van een roman en hij is ook nog, zo bleek vanavond, tekenaar. De Five Ink Drawings for String Quartet zijn gebaseerd op Thomas' eigen ervaring met tekenpen en inkt. Beijer schreef het stuk in opdracht van het Poolse Meccore kwartet nadat dit kwartet andere muziek van Beijer had leren kennen.

Nieuw gecomponeerde muziek is altijd spannend. Ergens op de achtergrond speelt de vraag: hoe verhoudt de componist zich tot tonaliteit en atonaliteit? De hele twintigste eeuw heeft de Europese klassieke muziek (op andere continenten hadden ze er minder last van) in de slagschaduw gestaan van Arnold Schönberg en Alban Berg. Ging je als componist mee in hun twaalftoons-systeem was je modern, vernieuwend en toekomstgericht, maar kwam er niemand luisteren. Koos je voor de tonaliteit, leverde dat waardering op van medemusici en publiek maar werd je gestigmatiseerd door theoretici en critici met het allesvernietigende stempel 'conservatief'.

De laatste jaren is die tegenstelling gelukkig iets minder scherp geworden en ook Beijer ontpopt zich als een postmodernist van wie muziek best 'mooi' mag zijn - in de zin van welluidend en tonaal.

Het eerste deel van het vijf delen tellende strijkkwartet begint met snelle ritmische patroontjes. Het klankbeeld is, mede dankzij de uitstekende strijkers van het Meccore Quartet licht en transparant en dat is bijzonder prettig om naar te luisteren. Ook de andere delen kenmerken zich door een vergelijkbare doorzichtigheid en helderheid.

Wat lastig is bij moderne stukken is iets dat duidelijk wordt als je daarna Brahms hoort, zoals diens pianokwintet opus 34 na de pauze en wat te maken heeft met de vorm. Klassieke componisten geven door middel van thematische herhaling en doorwerkingen hun composities een hechte hermetische vorm. Dat 'vormgevoel' ontbrak van tijd tot tijd bij de Five Ink Drawings, al hielp het zeker dat de componist vooraf een heldere toelichting gaf op het geheel en de samenstellende delen.

Beijer mocht zelf 'aan de bak' als pianist in het onbekende maar aantrekkelijke pianokwintet opus 34 van de Pool Juliusz Zarębski (tijdgenoot en vriend van Liszt) en in Brahms' pianokwintet in f. Nu is Beijer een voortreffelijke pianist, lyrisch en subtiel, maar hij had de pech dat net twee weken eerder de Belgische pianist Julien Libeer pianokwartet nr. 3 van Brahms had gespeeld in dezelfde zaal en dan hoor je dat Beijer puur aan klank iets te kort kwam, waardoor in Brahms de piano te veel een bijrol speelde.

Voor het geheel was dat overigens geen groot probleem. Het Poolse Meccore ontpopte zich als een opvallend goed strijkkwartet met een frisse, moderne en gefocuste klank, precies qua ritmiek en balans. Dat tweede violiste Judyta Kluza-Sporniak als remplaçante niet vast deel uitmaakt van het ensemble, was absoluut niet te horen. Zij kleurde perfect naar de eerste viool, en ook uitstekend was het strakke en solide tegenwicht waarmee altviolist Bryła en cellist Mączyński het muzikale bouwwerk in balans hielden.